

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО	2
ЛІТЕРАТУРА	2
ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ	3
ОРІЄНТОВНІ ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ	5
I семестр. Мистецтво в нашому житті	5
Урок 1. Світ, який оточує людину	5
Урок 2. Світ, який створює людина. Художній образ в архітектурі	9
Урок 3. Архітектура крізь часи	11
Урок 4. Образ міста. Перспектива вулиці	13
Урок 5. Інтер'єр — портрет епохи	15
Урок 6. Інтер'єр — характер людини	17
Урок 7. Синтез мистецтв в архітектурі. <i>Тематичне оцінювання</i>	19
Урок 8. Декоративно-ужиткове мистецтво. Образ-символ	21
Урок 9. Берегиня з глибини століть. Диво-писанка	25
Урок 10. Рушник — душа народу	27
Уроки 11—12. Дерево життя. Силуетні витинанки	29
Урок 13. Народний одяг — складова духовної культури	31
Урок 14. Народна іграшка	33
Урок 15. Підбиваємо підсумки семестру. <i>Тематичне оцінювання</i>	35
II семестр. Дизайн	39
Урок 16. Мистецтво дизайну. Річ — образ часу	39
Урок 17. Розмаїття світу речей. Конструювання об'єктів дизайну	41
Урок 18. Декорування об'ємних форм	43
Урок 19. Біодизайн	45
Урок 20. Графічний дизайн. Шрифт	47
Урок 21. Шрифт і зображення. Плакат. Листівка	49
Урок 22. Фірмовий знак. Логотип	51
Урок 23. Світ книг і журналів	53
Урок 24. Дизайн одягу. Мода й культура	55
Урок 25. Національні традиції в одязі	57
Урок 26. Образ у костюмі. <i>Тематичне оцінювання</i>	59
Урок 27. Ландшафтний дизайн	61
Урок 28. Живий простір. Дизайн міського середовища	63
Уроки 29—30. Дизайн-проект	65
Уроки 31—32. Давня Греція — колыска мистецтв (<i>бінарний урок образотворчого мистецтва й історії</i>)	67
Уроки 33—34. Ушанування Великого Кобзаря (<i>бінарний урок образотворчого мистецтва й літератури</i>)	73
Урок 35. Підбиваємо підсумки семестру. <i>Тематичне оцінювання</i>	77

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Прагнення добра, світла, досконалості, краси закладені в кожній дитині, яка вперше прийшла на урок образотворчого мистецтва. І саме від нас, педагогів, залежить, чи сформується ці прагнення згодом у життєві орієнтири.

Звісно, людина має накопичувати запас знань, набувати життєвого досвіду. Але не менш важливу роль відіграють уміння відчувати радість життя, його насиченість, різнобарв'я та бажання ділитися цим із іншими людьми.

Духовність, моральність, спрямування до прекрасного допоможуть дитині реалізуватися, обрати правильний шлях, на якому стануть у пригоді отримані знання, уміння й навички.

Ось чим ми, учителі, маємо займатися — попри все, що відбувається довкола!

Саме мистецтво, творчість, опанування багатого художнього світу, розвиток уяви — запорука благодатної атмосфери, у якій найкомфортніше розвивається майбутня особистість.

Чим відрізняється твір образотворчого мистецтва (картина) від побудованого за пропорціями тренувального рисунка чи від схеми, таблиці в наукових виданнях або фотографії, де всі деталі скопійовано? Картина — жива! У ній утілено безмежний душевний світ художника, його світосприйняття, філософське осмислення побаченого й почутого в реальному житті та інтерпретованого за власним баченням.

Тому перед учителем образотворчого мистецтва постає надзавдання: навчити дитину створювати не зображення, а картини, сформувати вміння не просто роздивлятися навкруги, а бачити, сприймати, а ще й передавати, доносити свої враження від побаченого та відчутого до інших.

Авторка цієї книги радо пропонує практичний матеріал, що допоможе вчителю розв'язати ці важливі завдання.

Методичні розробки уроків з образотворчого мистецтва для 7-го класу складено за новою програмою та підручником, рекомендованим наказом Міністерства освіти і науки України від 20.07.2015 р. № 777 для використання у загальноосвітньому процесі (Папіш Л. В. Образотворче мистецтво : підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / Л. В. Папіш, М. М. Шутка. — К. : Грамота, 2015. — 128 с. : іл.).

Звертаємо увагу на те, що проведення фізкультхвилинки на уроці в середній школі є важливим для відпочинку учнів і налаштування на подальшу плідну працю. У якій саме частині уроку організувати таку перерву — учитель вирішує самостійно.

Конспекти уроків цього посібника містять рекомендації до кожного уроку щодо використання наочності, а також необхідні схеми, варіанти завдань для самостійної практичної роботи учнів. Орієнтовні плани-конспекти складено так, щоб учитель мав змогу використовувати запропонований авторкою матеріал повністю або частково (зважаючи на рівень навчальних досягнень учнів конкретного класу), доповнюючи його власними напрацюваннями (формами й методами роботи), урізноманітнюючи у такий спосіб навчально-виховний процес на уроках образотворчого мистецтва.

Для спрощення звітності вчителя плани-конспекти уроків серії «Мій конспект» розташовані на перфорованих аркушах з полями для нотаток.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антал, Я. Архитектурное черчение / Я. Антал, Л. Кушнир и др. — К. : Будівельник, 1980.
2. Волков, М. М. Сприйняття картини / М. М. Волков. — К., 1997.
3. Гангардт, А. Г. Что вы знаете о перспективе? / А. Г. Гангардт // Юный художник. — 1984. — № 10.
4. Дубіч, Т. А. Ігрові технології навчання на уроках / Т. А. Дубіч. — Х. : Вид-во «Ранок», 2010.
5. Ковтун, Е. Ф. Как смотреть картину / Е. Ф. Ковтун. — Л., 1960.
6. Папіш, Л. В. Образотворче мистецтво : підруч. для 7 класу загальноосвіт. навч. закл. / Л. В. Папіш, М. М. Шутка. — К. : Грамота, 2015.

Інтернет-ресурси

- <https://www.google.com.ua/search?q=%D1%81%D1%82%D0%B0%D0/radar/84545-lvy-s-chelovecheskim-litsomariya-priymachenko>
- <https://www.youtube.com/watch?v=kk4A4tEH-vs>
- <https://www.youtube.com/watch?v=X9tas6Wot8k&spfreload=5>

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

Образотворче мистецтво. 7 клас. Мистецтво: діалог традицій і новаторства (35 годин на рік (1 година на тиждень), із них 4 години — резервний час)

№ з/п	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні творчі завдання	Дата проведення уроку, класи			
				7А	7Б	7В	7Г
I семестр. Мистецтво в нашому житті (15 годин)							
1	Світ, який оточує людину	Етапи роботи над пейзажем; плановість	Пейзаж у графіці та живописі				
2	Світ, який створює людина. Художній образ в архітектурі	Створення архітектурного образу; види архітектури; тріада Вітрувія	Малювання фасаду на основі тричастинного поділу				
3	Архітектура крізь часи	Найвідоміші шедеври архітектури	Екстер'єр споруди в кутовій перспективі (лінійний малюнок)				
4	Образ міста. Перспектива вулиці	Основи побудови перспективи вулиці	Замальовки вулиць рідного міста				
5	Інтер'єр — портрет епохи	Відомості про старовинний інтер'єр	Декоративне пласке зображення інтер'єру				
6	Інтер'єр — характер людини	Відомості про сучасний інтер'єр	Зображення сучасного інтер'єру				
7	Синтез мистецтв в архітектурі. <i>Тематичне оцінювання</i>	Поняття синтезу видів мистецтв у архітектурному об'єкті	Ескіз вітража в матеріалі або на малюнку				
8	Декоративно-ужиткове мистецтво. Образ-символ	Огляд різновидів декоративного мистецтва	Ескіз орнаменту у колі чи смузі				
9	Берегиня з глибини століть. Диво-писанка	Історія, різновиди, техніки виконання писанок	Ескіз писанки у техніці витинанки чи фарбами				
10	Рушник — душа народу	Історичні відомості про рушник, особливості його орнаментики, символіку	Ескіз рослинного орнаменту для рушника				
11— 12	Дерево життя. Силуетні витинанки	Різновиди витинанок	Створення витинанки «Дерево життя» у різних техніках				
13	Народний одяг — складова духовної культури	Огляд комплектів та окремих елементів національного одягу	Ескіз святкової вишиванки або замальовки за уявою				
14	Народна іграшка	Народні промисли, різновиди народної іграшки	Ліплення й оздоблення іграшки або створення ескізу іграшки				
15	Підбиваємо підсумки семестру. <i>Тематичне оцінювання</i>	Узагальнення матеріалу, вивченого за I семестр	Розв'язання тестових завдань (3 варіанти)				
II семестр. Дизайн (20 годин)							
16	Мистецтво дизайну. Річ — образ часу	Поняття <i>дизайн</i> . Види дизайнерської діяльності	Створення образу людини (епохи, події) за допомогою інсталяції та в натюрморті				
17	Розмаїття світу речей. Конструювання об'єктів дизайну		Складання об'ємних фігур у техніці оригамі				

№ з/п	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні творчі завдання	Дата проведення уроку, класи			
				7А	7Б	7В	7Г
18	Декорування об'ємних форм	Технологія декупажу. Можливості декорування	Декорування посуду (миски, тарілки та ін.)				
19	Біодизайн	Ознайомлення з біодизайном та його різновидами	Створення роботи в техніці біодизайну				
20	Графічний дизайн. Шрифт	Правила побудови шрифтів. Різновиди шрифтів	Каліграма й ескіз парфумерного виробу з написом певним шрифтом				
21	Шрифт і зображення. Плакат. Листівка	Відомості про історію плаката. Бесіда про екологічні проблеми	Декоративне оздоблення листівки з написом певним шрифтом				
22	Фірмовий знак. Логотип	Поняття <i>фірмовий стиль, товарний знак</i> , їхні складові	Ескіз візитівки, логотипу, товарного знаку				
23	Світ книг і журналів	Інформація про книжкову графіку та виготовлення книг і журналів	Макет книжечки для дітей та обкладинки журналу для підлітків				
24	Дизайн одягу. Мода й культура	Відомості про видатних дизайнерів одягу. Стиль	Ескіз одягу сучасної людини (графіка, живопис, колаж)				
25	Національні традиції в одязі	Огляд особливостей національного вбрання різних областей України	Ескіз сучасного костюма в народному стилі				
26	Образ у костюмі. <i>Тематичне оцінювання</i>	Весільне та святкове вбрання	Ескіз карнавального костюма				
27	Ландшафтний дизайн	Презентація з доповіддю за темою	Макет доріжки до будиночка для чайних церемоній в японському стилі та макет благоустрою свого мікрорайону				
28	Живий простір. Дизайн міського середовища	Містобудування. Організація простору в місті	Тематична клумба або колажно-графічна композиція				
29— 30	Дизайн-проект	Ділова гра «Дизайн-проект»	Розроблення дизайн-проекту «Школа-2020» у командах				
31— 32	Давня Греція — колиска мистецтв (<i>бінарний урок образотворчого мистецтва й історії</i>)	Класичний період Давньої Греції. Виставка робіт учнів	Колективна робота «Старовинне місто» у техніці колажу				
33— 34	Ушанування Великого Кобзаря (<i>бінарний урок образотворчого мистецтва й літератури</i>)	Історичні відомості про створення пам'ятника Т. Шевченку у Харкові	Колективна робота від класу — рушник (аплікація, витинанка; по елементу від кожного учня)				
35	Підбиваємо підсумки семестру. <i>Тематичне оцінювання</i>	Узагальнення матеріалу, вивченого за II семестр	Розв'язання тестових завдань (<i>3 варіанти</i>)				

ОРІЄНТОВНІ ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ

I СЕМЕСТР. МИСТЕЦТВО В НАШОМУ ЖИТТІ

Дата _____

Клас _____

Урок 1. СВІТ, ЯКИЙ ОТОЧУЄ ЛЮДИНУ

Мистецька подорож. Тарас Шевченко — майстер ліричного пейзажу

Мета:

- **навчальна:** ознайомити учнів з умовними художніми засобами створення зображень простору й середовища (природного, штучного, архітектурного); закріпити навички поєднання кольорів під час виконання пейзажу (краєвиду) із різним емоційним станом, а також застосування прийомів лінійної та повітряної перспективи;
- **розвивальна:** удосконалювати вміння учнів створювати композиції на основі власних спостережень, вражень і фантазії; розвивати об'ємне бачення та уяву;
- **виховна:** прищеплювати учням естетичний смак, розуміння краси рідної землі, дбайливе ставлення до природи та до кожного її створіння, ціннісне ставлення до світової мистецької спадщини.

Оснащення

- **Матеріали та інструменти:** зошити, альбоми, графітні та кольорові олівці, гумки, фломастери, фарби (на вибір), пензлі.
- **Зоровий ряд:** підручники; репродукції картин (В. Орловський «Дорога», «Краєвид на Україні», «Спекотний полудень у південній садибі», «Косарі», «Літній день», «Морський пейзаж», «Захід сонця над рікою»; С. Васильківський «Річка в полудень», «Козача левада»; П. Левченко «Біля озера»; І. Айвазовський «Очерет на Дніпрі. Україна»).
- **Обладнання:** ІКТ.

Тип уроку: урок введення в тему.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Привітання, перевірка готовності учнів до уроку*

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

- ♦ Дайте відповіді на запитання зі с. 5 підручника.
- ♦ Що таке *пейзаж*? (*Пейзаж — жанр, у якому основним об'єктом зображення є природні ландшафти, міста, архітектурні (зокрема, індустріальні) споруди, морські краєвиди та інша реально існуюча або вигадана місцевість.*)
- ♦ Пригадайте відомих українських пейзажистів та їхні твори, з якими ви знайомилися в попередніх класах на уроках образотворчого мистецтва.
- ♦ Які зображення природи ви створювали самостійно? У яких техніках?
- ♦ Що таке *графіка*? Назвіть інструменти та матеріали, з якими зазвичай працює художник-графік.

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель. Чи відчували ви, перебуваючи на природі, особливу радість, захоплення, чудовий настрій, безмежний спокій? Зелений колір листя, блакитне чисте небо, різнобарв'я квітів, пахощі лісу — усе це зачаровує людину. Тому художник, який відрізняється від решти людей особливим сприйняттям світу та чуттям краси, намагається відтворити свої враження у чудовому творі — пейзажі.

* Учитель перевіряє наявність в учнів матеріалів та інструментів (за потреби).

IV. ВИКЛАДЕННЯ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ*

Учитель. В українському мистецтві пейзаж — один із найпопулярніших жанрів, що сприяв появі особливого стилю, динамічному розвитку нових тенденцій, спрямованих на новаторський пошук засобів художнього втілення реального середовища. За останні два століття талановиті українські живописці створили чимало шедеврів пейзажного жанру, які збагатили світове мистецтво. Сьогодні пейзажі В. Орловського, С. Васильківського, М. Ткаченка, В. Кричевського, С. Світославського, А. Куїнджі, П. Холодного, І. Труша, М. Бурачека, К. Трохименка, Г. Глюка, А. Ерделі, Е. Кондратовича, Ф. Манайла, Й. Бокшай, А. Коцки, М. Глуценка, О. Шовкуненка, Т. Яблонської та інших прикрашають експозиції вітчизняних і закордонних музеїв і галерей. Пейзаж є надзвичайно популярним жанром і серед українських живописців нового покоління, які активно використовують у своїй творчості національні традиції й досягнення сучасного світового мистецтва.

Якщо ви маєте намір створити власну композицію — пам'ятайте про таке. Перше, з чого починається пейзаж, — це цікавий сюжет: важливо відчувати тему, визначити акценти зображення. Далі головне у створенні пейзажу — це правильне композиційне рішення, обрання найкращої точки зору (для якнайповнішого розкриття задуму). Для роботи над пейзажем слід також вивчити різні породи дерев, малюнки гілок, квітів і листя рослин. Потрібні ескізи композиції, етюди фрагментів з натури.

Важливою є висота розташування лінії горизонту. Низький горизонт допомагає підкреслити монументальність пейзажу, його велич, значущість. Високий горизонт дозволяє дати більш широку панораму, тобто зобразити повнішу картину побаченого. Далі необхідно передати масштабність на малюнку.

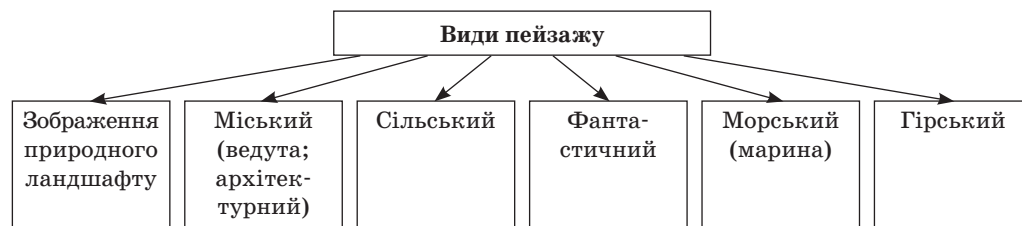
Найскладніше завдання — правильно зобразити місцевість на аркуші або полотні. Для цього всі деталі мають добре поєднуватися між собою та допомагати виразити загальну ідею. Естетично виразним малюнком буде той, що якомога точніше передасть враження, думки та почуття художника.

- ♦ Ознайомтеся із таблицею зі с. 5 підручника: вона допоможе вам правильно застосувати знання на практиці, удосконалити навички та зрозуміти закони створення пейзажу, нагадає правила зображення простору на малюнку, закони лінійної та повітряної перспективи.

Пейзаж, краєвид — 1. Жанр образотворчого мистецтва, присвячений зображенню природи, міст, архітектурних комплексів тощо. 2. Картина або малюнок із таким зображенням.

Перспектива — способи зображення предметів на площині відповідно до закономірностей зорового сприйняття світу людиною.**

Пейзаж може мати історичний, героїчний, фантастичний, ліричний, епічний характер. Пейзаж також нерідко є тлом у творах інших жанрів (портретного, історичного, міфологічного, батального, анімалістичного). Виокремлюють кілька видів пейзажу.

* Викладення нового навчального матеріалу обов'язково слід супроводжувати демонструванням наочності.

** Тут і далі: учні мають записати до зошитів та запам'ятати визначення понять і термінів.

- ♦ Сформууйте дослідницьку групу (4—5 учнів), яка опрацює матеріал «Мистецької подорожі» (с. 8 підручника) та ознайомить з ним однокласників.

Т. Шевченко. Видубецький монастир. 1844

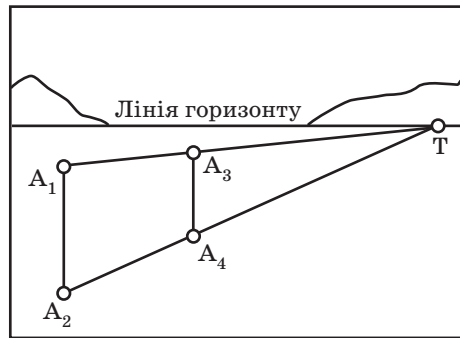
Т. Шевченко. Селянське подвір'я. 1845

V. ІНСТРУКТАЖ. САМОСТІЙНА ПРАКТИЧНА РОБОТА УЧНІВ

- ♦ Розгляньте етапи роботи над пейзажем у підручнику (с. 6 і 7).

Передавання масштабності на малюнку

1. Умовно визначаємо розмір дерева, куща на першому плані, зображуємо цей розмір як вертикальний відрізок A_1A_2 .
  2. На лінії горизонту позначаємо точку сходу T .
  3. Поеднуємо з нею кінці вертикального відрізка A_1A_2 : вийде перспективне віддалення вертикального відрізка у формі трикутника A_1TA_2 .
  4. Для того щоб визначити розмір такого самого дерева на іншому плані картини, позначаємо на нижній стороні (A_2T) отриманого трикутника точку A_4 — там, де має бути зображення.
  5. Від точки A_4 проводимо вертикальну лінію до перетину з верхньою стороною (A_1T) трикутника A_1TA_2 : отримуємо точку перетину A_3 .
  6. Розмір відрізка A_3A_4 і є розміром зображення дерева на іншому, віддаленому плані.
- ♦ Об'єднайтеся у 2 групи: 1-ша виконуватиме графічний пейзаж, 2-га — живописний.

Послідовність виконання роботи (для обох груп)

1. Обираємо формат та організуємо простір майбутньої картини (плани).
2. Виконуємо лінійний малюнок; відпрацьовуємо тонові співвідношення.
3. Промальовуємо деталі, визначаємо тональне рішення.
4. Узагальнюємо й завершуємо роботу.

Послідовність виконання графічної роботи (для 1-ї групи)

1. Ледве торкаючись олівцем паперу, позначаємо загальну схему розташування, форми дерев і кущів, їхні розміри та пропорції. Відпрацьовуємо тонові співвідношення, виконуючи штрихування майже в один шар.
2. Визначаємо лінійний малюнок дерев, каменів, стежки, пагорба.
3. Завдяки 2—3 шарам штрихування згладжуємо контрасти на дальньому та середньому планах. Дерев на передньому плані мають бути яскравішими (ретельніше промальованими), ніж на середньому та дальньому планах.
4. Об'єднуємо частини зображення в одне ціле, робимо акценти на головному зображенні (дерево, тіні власні й такі, що падають, на першому плані), узагальнюємо.

1

2

3

Послідовність виконання живописної роботи (для 2-ї групи)

- 1—2. Те саме, що й для 1-ї групи.
3. Особливість багатошарової акварелі — робота по сухому паперу. Кожен із кольорових шарів фарб, що ви наносите, спершу потрібно висушити. Працюємо зверху донизу: трохи піднімаємо аркуш, щоб фарба постійно стікала донизу. Перший шар тону землі виконуємо світло-рудим кольором, перший шар тону трави — світло-зеленим. Небо завершуємо в один шар. Колір струмка поки не наносимо: лише позначаємо форму берегів світлим силуетом залишеного паперу (для дерев так само).
4. Прийом роботи «від світлого до темного» по вже підсохлому малюнку неба з невеликою кількістю води та фарби: наносимо перший шар акварелі у місцях, де плануємо зобразити листя дерев, ретельно розтираючи фарбу напівсухим пензлем. Потім позначаємо гілки дерева (це дуже відповідальний етап: слід подумки уявити всю майбутню композицію).
5. Моделюємо листя на світлі та в тіні, посилюємо тон стовбурів дерев на світлі та в тіні, створюючи переходи до тіней, щоб усі частини багатобарвного зображення поступово набули сили. Узагальнюємо та завершуємо зображення.

VI. АКТУАЛІЗАЦІЯ НАБУТИХ ЗНАТЬ

- ♦ Які ви знаєте види пейзажу? Що зазвичай зображують на них?
- ♦ Які засоби використовують митці для побудови міського (архітектурного) пейзажу?
- ♦ Як визначити лінію горизонту?
- ♦ Який засіб допомагає створити ілюзію глибини простору на картині?
- ♦ За допомогою яких прийомів художник може відтворити красу природи?
- ♦ Що таке *перспектива*? Які види перспективи ви знаєте?
- ♦ Як знання законів перспективи допомагає зобразити пейзаж?
- ♦ Назвіть ваш улюблений твір Кобзаря (живопису та літератури).

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

1. Загальне оцінювання уроку та індивідуальне — роботи учнів.

Рефлексія. Інтерактивний прийом «Мікрофон»

- ♦ Завершіть речення:
    - «Дуже цікавим я вважаю...»;
    - «Мені сьогодні вдалося...»;
    - «Дуже складним для мене було...»;
    - «Я навіть не здогадувався (-лася) про...»;
    - «Мені найбільше сподобалося...»;
    - «Найпростішим сьогодні виявилось...».
2. Завдання додому: опрацювати с. 4—8 підручника; завершити речення, наведені у завданні 1 на с. 7 (*усно*); підготувати доповіді («Валенсія — місто мистецтва й науки», «Архітектор Сантьяго Калатрава Вальс»).
  3. Оголошення уроку завершеним.

Урок 2. СВІТ, ЯКИЙ СТВОРЮЄ ЛЮДИНА. ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ В АРХІТЕКТУРІ

Дата _____

Клас _____

Мистецька подорож. Природа — головна модель Антоніо Гауді

Мета:

- **навчальна:** ознайомити учнів із поняттями *архітектура, архітектурний образ*, тріадою Вітрувія «користь, міцність, краса» як складовими твору архітектури;
- **розвивальна:** удосконалювати спостережливість учнів, чуття пропорцій і вміння аналізувати твори архітектури;
- **виховна:** прищеплювати учням розуміння важливості збереження архітектурної спадщини світу для наступних поколінь.

Оснащення

- **Матеріали та інструменти:** зошити, альбоми, прості олівці, гумки, фарби (*на вибір*), пензлі; шаблон витинанки, що зображує архітектурну споруду; кольоровий папір ф. А4, ножиці, клей ПВА.
- **Зоровий ряд:** підручники; зображення архітектурних пам'яток (Парфенон (Греція); Софійський собор (Туреччина); храм Спокути Святої Родина (Іспанія) арх. А. Гауді; Палац мистецтв імені королеви Софії (Іспанія), Turning Torso в Мальме (Швеція), «струнні мости» у Петах-Тикве та Єрусалимі (Ізраїль) арх. С. Калатрави Вальса).
- **Обладнання:** ІКТ.

Тип уроку: комбінований урок.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Привітання, перевірка готовності учнів до уроку

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ОГолошення теми й мети уроку

IV. ВИКЛАДЕННЯ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Учитель. Архітектура парадоксально поєднує результат будівельної діяльності та вершину художньої творчості.

Процес створення архітектурного об'єкта складається з таких етапів, як: **1)** соціальне замовлення; **2)** ідея, що зароджується в уяві творця — архітектора; **3)** ескіз → ідея → миттєвий малюнок образу, що виник в уяві митця; **4)** замальовки фасадів, планів, розрізів майбутньої споруди; **5)** виконання робочих креслень; **6)** остаточне оформлення кінцевого проекту (книги креслень із супутніми особливостями: конструкторським і ландшафтним рішеннями; кресленнями опалювальної, вентиляційної, електричної та сантехнічної систем; поєднанням із міськими комунікаціями; пристосуваннями для інвалідів — безбар'єрна архітектура). Ось скільки всього необхідно для створення краси, що міцно стоятиме років 100—300 (залежно від різних обставин).

Деякі пам'ятки архітектури налічують 500 і більше років (*демонструє зображення архітектурних шедеврів попередніх століть*). Проте архітектура крокує вперед (*демонструє зображення сучасних архітектурних шедеврів*), розвиваючись із розвитком людства.

Підсумуємо. Ви побачили, які неперевершені образи створили архітектори, з якою майстерністю будівельники та представники суміжних професій утілили ці задуми.

- ♦ Сформууйте 3 дослідницькі групи по 2—3 осіб у кожній: 1-ша за матеріалом «Мистецької подорожі» (с. 13—14 підручника) та підготовленими вдома доповідями розповість однокласникам про А. Гауді, 2-га — про видатного сучасного іспанського архітектора С. Калатраву Вальса, 3-тя — про архітектурні особливості Валенсії.

Архітектура (зодчество) — мистецтво проектування та спорудження будівель, а також комплексів — ансамблів.

Масштаб — відносний розмір будівлі.

Пропорції — співвідношення елементів (частин) предмета між собою, а також відповідно до форми художнього твору загалом.

Ритм — чергування певних елементів.

- ♦ Опрацюйте таблицю «Види архітектури». Що нового ви дізналися?

Види архітектури

Містобудування	Об'ємні споруди	Ландшафтна архітектура
Планування нових міст	Житлові (багатоквартирні будинки, котеджі)	Садово-паркові комплекси (довкола палаців, резиденцій тощо)
	Громадські (театри, музеї, цирки та ін.)	Вулиці, сквери, площі
Реконструкція старих районів і міст	Промислові (виробничі підприємства, заводи, фабрики тощо)	Дитячі майданчики
	Культові (храми різних конфесій)	Пристосування для людей з обмеженими можливостями

V. ІНСТРУКТАЖ. САМОСТІЙНА ПРАКТИЧНА РОБОТА УЧНІВ

- ♦ Виконайте творче завдання за підручником (с. 11—13).

Послідовність виконання замальовки фрагмента архітектурної споруди

1. Позначаємо лінії горизонту (на малюнку — нижня третина аркуша), точки сходу, одна з яких (праворуч) ближча, ми її бачимо, друга (ліворуч) — віддалена та знаходиться за межами аркуша, ми її уявляємо. Усі допоміжні лінії побудови спрямовано від головного фасаду до точок сходу ліворуч і праворуч, від бічного (маленького) фасаду — до точки сходу праворуч.
  2. На головному фасаді робимо тричастинний поділ, по вертикалі будуємо 3 поверхи, по горизонталі — 3 частини головного фасаду (центральна та 2 бічні). Із верхнього правого кута малюємо фрагмент головного входу. (Архітектори, а іноді й художники об'єднують на одному аркуші 2—3 чи більше фрагментів зображення на миттєвих замальовках та ескізах майбутніх творів. А ми вхід і башту будівлі промальовуємо окремо — для уточнення, адже через малий масштаб зображення на загальному малюнку не можна докладно розглянути ці частини.)
  3. Уточнюємо лінії вікон, входу, рустування каменю на першому поверсі та на фрагменті входу, малюємо в лівому верхньому куті вежу з куполом над головним входом.
  4. Аквареллю прокладаємо кольори стін, даху, ніш, вікон, неба. (Працюємо з палітрою, дотримуючи системи «від світлого до темного».)
  5. Промальовуємо деталі, посилюємо колір, затемнюємо й «охолоджуємо» тіні та узагальнюємо малюнок.
- ♦ *Спрощений варіант творчого завдання.* Учні створюють витинанку, що зображує архітектурну споруду, за шаблоном: складають аркуш кольорового паперу навпіл, обводять шаблон олівцем, вирізують заготовку ножицями та наклеюють на контрастний фон.

V. АКТУАЛІЗАЦІЯ НАБУТИХ ЗНАТЬ

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

1. Загальне оцінювання уроку та індивідуальне — роботи учнів. Рефлексія.
2. Завдання додому: опрацювати с. 9—14 підручника, дати відповіді на запитання зі с. 13 (*усно*); підготувати доповіді («Терми Каракалі», «Парфенон», «Будинок із химерами»).
3. Оголошення уроку завершеним.

Урок 3. АРХІТЕКТУРА КРИЗЬ ЧАСИ

Мистецька подорож. Дерев'яні церкви Закарпаття

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** ознайомити учнів з історією розвитку архітектури; закріпити навички графічного зображення (техніки штрихування);
- **розвивальна:** удосконалювати асоціативно-образне та просторове мислення учнів, вміння зображувати форму у просторі; розвивати чуття пропорцій, напрямів у просторі;
- **виховна:** прищеплювати учням розуміння важливості збереження національних традицій, світової та вітчизняної мистецької спадщини.

Оснащення

- **Матеріали та інструменти:** зошити, графітні та кольорові олівці, гумки, фломастери, аркуші білого або тонованого паперу.
- **Зоровий ряд:** підручники; зображення графічних прийомів у творах митців (А. Дюрера, Рафаеля Санті та ін.), сучасних архітектурних споруд (П'яцца д'Італія в Новому Орлеані (США), «Горбатий (кривий) будинок» у Сопоті (Польща), «Будівля-робот» у Бангкоку (Таїланд), «Кубічні будинки» у Роттердамі (Нідерланди) та ін.).
- **Обладнання:** ІКТ.

Тип уроку: комбінований урок.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Привітання, перевірка готовності учнів до уроку

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

- ♦ Дайте відповідь на запитання зі с. 16 підручника.
- ♦ Назвіть основні засоби виразності графіки.
- ♦ Як досягти об'ємності зображення на площині?

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель. Кожний витвір архітектури не є окремим об'єктом — він утворює тривалий процес становлення традицій і особливостей певної місцевості та її мешканців. Кліматичні умови і природні матеріали, характерні для цієї області, рівень майстерності будівельників і творча уява архітекторів — усе це складові появи шедевра зодчества.

IV. ВИКЛАДЕННЯ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Учитель. Будь-які художні образи породжені обставинами життя, що зазнали смислового перетворення у творчості митця. З основними етапами розвитку архітектури, що зумовлені конкретними змінами в історії людства, ви познайомитеся на сторінках підручника.

Споруди **романського стилю** втілюють оборонну міць міст, гостроверхі готичні собори, що ніби відриваються від землі, — спрямування людського духу до висот моральності.

Бароко — це напрям у мистецтві XVII—XVIII ст., який прийшов на зміну епохи **Відродження**. Слово *бароко* перекладається як *перлина неправильної форми*. Така назва не випадкова. Основними рисами бароко є асиметрія, тягіння до контрастів, до пишної, ускладненої форми, парадності. Риса бароко в архітектурі й живописі: пишність, екстравагантний орнамент, парадність, сильні контрасти об'ємів, барвистість і динамічність живописних сюжетів, декоративна театральність (Караваджо, Рубенс, Растреллі). Характерно звернення до релігійних сюжетів, гіперболізоване зображення страждань святих або чудес.

Пишне рококо в інтер'єрі та екстер'єрі поступилося місцем класицизму: ідеї Просвітництва, що вплинули на розвиток європейського суспільства XVII ст., утілилися в культурі та мистецтві. Увагу архітекторів і скульпторів привернули строгість, простота, чіткість і лаконічність античної культури, зокрема давньогрецької, що стали зразками для наслідування. Зростанню такої зацікавленості сприяли відкриття 1755 року Помпеї з чудовими пам'ятками, розкопки в Геркуланумі, а також вивчення античної архітектури півдня Італії. Новий стиль — класицизм — успадкував, віродив і трансформував ідеї античності, а також розвинув архітектурний стиль епохи Відродження.

Архітектура **постмодернізму** представлена такими спорудами, як П'яцца д'Італія у Новому Орлеані, «Горбатий (кривий) будинок» у Сопоті, «Будівля-робот» у Бангкоку, «Кубічні будинки» у Роттердамі.

Екстер'єр — зовнішній вигляд будівлі.

- ♦ Сформууйте 4 дослідницькі групи по 2—3 осіб у кожній: 1-ша за матеріалом «Мистецької подорожі» (с. 19 підручника) повідомить однокласникам про дерев'яні церкви Закарпаття, 2-га — про терми Каракалі, 3-тя — про Парфенон, 4-та — про будинок із химерами В. Городецького.

V. ІНСТРУКТАЖ. САМОСТІЙНА ПРАКТИЧНА РОБОТА УЧНІВ

- ♦ Об'єднайтеся у 2 групи: 1-ша копіюватиме етапи малювання в кутовій перспективі, наведені у підручнику (с. 17—18), 2-га — створюватиме фантазійний графічний малюнок, обравши одну з тем зі с. 17.

Послідовність виконання роботи (для обох груп)

1. Визначаємо лінію горизонту.
2. Проводимо кутову лінію та від неї починаємо будувати основні допоміжні лінії, що прямують до точок сходу (ліворуч і праворуч). Пам'ятайте, що у перспективі всі допоміжні лінії не паралельні, а перетинаються у точках сходу. Завершуємо основний контур (не обводити!).
3. Наносимо перший шар штрихування, прокладаємо власні тіні та тіні, що падають. Промальовуємо деталі, наносимо наступні шари штрихування, робимо акценти на найближчих точках і гранях, поглиблюємо тіні.

VI. АКТУАЛІЗАЦІЯ НАБУТИХ ЗНАТЬ

- ♦ Із чого починається малювання споруд?
- ♦ Що таке *точки сходу*, скільки їх?
- ♦ Назвіть типи тіней на малюнку, дайте їхні визначення.
- ♦ Які засоби допомагають зобразити об'ємність споруди?
- ♦ Назвіть архітектурні споруди, зведені у стилях бароко, класицизм, готика.

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

1. Загальне оцінювання уроку та індивідуальне — роботи учнів.

Рефлексія. Інтерактивний прийом «Мікрофон»

- ♦ Завершіть речення:
  - «Сьогодні мені сподобалося...»;
  - «Я нічого не знав (не знала) про...»;
  - «Мені сьогодні вдалося...»;
  - «Дуже складним для мене було...»;
  - «Я навіть не здогадувався (-лася) про...»;
  - «З'ясувалося, що я власноруч можу...»;
  - «Найпростішим сьогодні виявилось...».
- 2. Завдання додому: опрацювати с. 14—19 підручника, дати відповіді на запитання зі с. 18 (*усно*); створити малюнок (тема — вільна); підготувати доповіді («Дерев'яна архітектура», «Міста Європи у XVI—XVIII ст.»).
- 3. Оголошення уроку завершеним.